

การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว
แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติกรุงเทพมหานคร

The Study Opinions of Thai Tourists Regarding Development of Green Tourism
in Natural Tourist Attractions Bangkok

มนต์ศิระ จรูญสิทธิ์^{1*} และ เชียง เปาชิต²

Monsira Jaroonsit^{1*} and Chieng Pawchit²

¹สาขาการท่องเที่ยวและธุรกิจอีเวนต์ คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

²วิทยาลัยอุตสาหกรรมการบินนานาชาติ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

^{1*}Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University, Bangkok, Thailand

²International College of Aviation Industry, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

*Email: jaroonsit@yahoo.com Tel. (+66)611909242

Received: 30/4/2024, Revised: 11/6/2025, Accepted: 23/6/2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ในกรุงเทพมหานครด้านท่องเที่ยวสีเขียว และ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพมหานครให้เป็นพื้นที่สีเขียว การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยรวบรวมข้อมูลคือ แบบคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้คือนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 15 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจำแนกวิเคราะห์ออกตามประเด็น พร้อมกับตรวจสอบและประมวลผลความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้โดยการดูจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยทั้ง 2 ข้อ โดยนำมาสรุปเป็นผลการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) การรณรงค์ท่องเที่ยวสีเขียวยังไม่ทั่วถึงในหลายๆสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพมหานครและนักท่องเที่ยวบางคนยังเข้าใจว่าธรรมชาติมีน้อยนักท่องเที่ยวบางคนยังคิดว่า กรุงเทพมหานครยังไม่ใช่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวเนื่องจากยานพาหนะขนส่งในกรุงเทพฯ ยังคงเป็นรถยนต์เชื้อเพลิง และมีรถยนต์ไฟฟ้าหรือรถยนต์ประหยัดพลังงานน้อยมาก 2) ควรทำให้แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทุกแห่งในกรุงเทพมหานครเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ร่มรื่นสะอาดและเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นภาพลักษณ์ที่ดีจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวที่มาจากหัวใจที่เป็นสีเขียว รวมถึงมีการลดการใช้รถยนต์แล้วหันมาใช้บริการรถไฟฟ้ามากยิ่งขึ้นและเพิ่มพื้นที่สีเขียวมากขึ้นซึ่งการท่องเที่ยวสีเขียวจะทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวอยู่อย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: ความคิดเห็น นักท่องเที่ยวชาวไทย การท่องเที่ยวสีเขียว กรุงเทพมหานคร

Abstract

This research aims to: 1) study Thai tourists' opinions on natural tourist attractions in Bangkok regarding green tourism, and 2) examine their suggestions for developing these natural attractions into green areas. This qualitative research employed semi-structured interviews as the data collection tool. The key informants consisted of 15 Thai tourists selected through convenience sampling. The interview data were categorized, analyzed by themes, and verified for completeness based on the two research objectives before being summarized as research findings. The results revealed that: 1) Green tourism campaigns remain insufficiently comprehensive across many natural attractions in Bangkok, with some tourists still perceiving limited natural elements. Some respondents believed Bangkok cannot yet be considered a green tourism destination due to the predominance of fuel-powered vehicles and minimal presence of electric or energy-efficient vehicles in the city's transportation system. 2) All natural tourist attractions in Bangkok should be developed into clean, shady green spaces with environmental conservation measures to establish a positive image as authentic green tourism destinations. This should be coupled with reduced private vehicle use in favor of increased electric train services and expanded green spaces, thereby promoting sustainable tourism industry development.

Keyword: Opinion, Thai tourists, Green Tourism, Bangkok

1. บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยนั้น กล่าวได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สร้างรายได้และพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวจะทำให้ทั้งผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว รวมทั้งละชุมชนมีการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจที่ดีอีกด้วย ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนารวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยว ให้ดียิ่งขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (Yonlachayawong, 2022) โดยในปัจจุบันรูปการท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก จากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งการสัมผัสธรรมชาติที่สวยงามจากแหล่งท่องเที่ยวจะเป็นอีกปัจจัยในการดึงดูดนักท่องเที่ยวรวมถึงสร้างความสุข ความเพลิดเพลิน และผ่อนคลายความเครียดจากการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติจะเป็นอีกปัจจัยในการกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจให้ดียิ่งขึ้นอย่างแน่นอน (Phitpan, 2020)

การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (Natural Attraction) เป็นสถานที่เพื่อการท่องเที่ยวซึ่งประกอบไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว มาเยือน ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ อาจจะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตาของสภาพธรรมชาติ สันฐานที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์ อันเป็นเอกลักษณ์หรือเป็นสัญลักษณ์ ของแหล่งท่องเที่ยววันนั้น ๆ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ (Special Environmental Features) หรือสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทางวิชาการก็ได้ (Suthamchai, 2016) อีกทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยวยังเป็นแหล่งรายได้ที่มาของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ธุรกิจการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี (Imjaijit, 2021) รวมถึงมีความสำคัญในการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์ รวมทั้งมนุษย์ โดยที่ความสัมพันธ์ของสิ่งเหล่านี้ต่างเป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็น ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า ฯลฯ ซึ่งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเหล่านี้ เป็นรากฐานวิถีดำเนินชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยการที่มนุษย์ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงสิ่งแวดล้อมทั้งเป็นแหล่งที่มาของอาหาร วัตถุดิบ ผลิตผลความงามของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างความรื่นรมย์แก่จิตใจของมนุษย์ รวมทั้งยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของมนุษย์ และช่วยเกื้อกูลให้ชีวิตมนุษย์สามารถดำรงอยู่ได้ อย่างไรก็ตาม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการรู้จักใช้ให้เกิดประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด และมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม เป็นระบบและเกิดความยั่งยืน (Charoenmahawit, 2023)

สถานการณ์ในปัจจุบันมีปัจจัยสำคัญหลายประการที่เป็นแรงผลักดันให้ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญ กับการท่องเที่ยว สีสเขียว ในส่วนของปัจจัยผลักดันเป็นผลมาจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งเติบโตเร็วกว่าความสามารถในการกระจายนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้น ไปสู่พื้นที่ท่องเที่ยวใหม่หรือแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรองรับได้ ส่งผลให้เกิดความแออัด รวมถึงความเสื่อมโทรมของธรรมชาติและทรัพยากรท่องเที่ยว การเปลี่ยนผ่านโครงสร้างของนักท่องเที่ยวไปสู่ นักท่องเที่ยวจากประเทศเศรษฐกิจใหม่ เช่น จีน อินเดีย และรัสเซีย เป็นต้น เนื่องจากนักท่องเที่ยว จากประเทศเหล่านี้มีอัตราการเติบโตสูงกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ นับเป็นความท้าทายอีกประการต่อการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เนื่องจากประชากรของประเทศเศรษฐกิจใหม่ มักมีมาตรฐานความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าประชากรของประเทศที่พัฒนาแล้ว นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ จากสภาวะโลกร้อนที่รุนแรงเพิ่มขึ้นจากมลพิษและความผันผวนของสภาพภูมิอากาศส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ และประชาคมโลกต่างให้ความสำคัญต่อการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ซึ่งแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดสำคัญที่คำนึงถึงผลกระทบของการพัฒนาต่อคนรุ่นใหม่ ซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้ในอนาคตต้องเสียโอกาสในการตอบสนองความต้องการ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้แนวคิดดังกล่าว มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น ทั้งภาครัฐและเอกชนควรให้ความสำคัญกับประเด็นสิ่งแวดล้อมที่มักถูกมองข้าม และนำไปสู่ การขับเคลื่อนจริงในเชิงนโยบาย และปฏิบัติแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียวหรือ Green Economy จึงได้เกิดขึ้น โดยเศรษฐกิจสีเขียวคือการพัฒนาหรือสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ที่มีการรักษาระบบธรรมชาติให้เกิดความยั่งยืน แนวคิดเศรษฐกิจสีเขียวจึงถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายในภาคเศรษฐกิจ เช่น ผลิตภัณฑ์สีเขียว โรงงานสีเขียว การขนส่งสีเขียว และการท่องเที่ยวสีเขียว เป็นต้น (Ministry of Tourism and Sports., 2017) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อให้สอดคล้องกับการพัฒนาท่องเที่ยวสีเขียวกับแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพมหานคร

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติกรุงเทพมหานครพบว่า ยังมีการทำวิจัยศึกษาค้นคว้าด้านความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพมหานครอยู่น้อยมาก เพื่อที่จะได้ทราบความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยมีความชอบและสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าทำวิจัยแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพมหานคร 5 แห่ง ได้แก่ สวนลุมพินี สวนรถไฟ สวนเบญจกิติ สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์และสวนจตุจักร ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการผลักดันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีการกระตุ้นเศรษฐกิจที่ดี

ขึ้น โดยผู้วิจัยเชื่อว่า ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทย จากงานวิจัยชิ้นนี้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในกรุงเทพมหานครให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ในกรุงเทพมหานครด้านท่องเที่ยวสีเขียว
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพมหานครให้เป็นพื้นที่สีเขียว

2. วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียว แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ กรุงเทพมหานคร เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง (Semi-structured interview form) โดยเป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นตามวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพมหานครด้านท่องเที่ยวสีเขียวและข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกทมให้เป็นพื้นที่สีเขียว โดยมีระเบียบขั้นตอนการวิจัยดังนี้

2.1 กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling) เนื่องจากความเหมาะสม ในแง่ความสะดวกและความเป็นไปได้ในการเข้าถึงนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักท่องเที่ยวชาวไทย 15 คน ที่มาเยือนแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ 5 แห่งในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สวนลุมพินี สวนรถไฟ สวนเบญจกิติ สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ และสวนจตุจักร จำนวนผู้ให้ข้อมูลนี้ถือว่าเพียงพอสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งความลึกของข้อมูล

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เตรียมทำการเตรียมคำถามเครื่องมือในการวิจัยในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้คำตอบซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่งซึ่งเป็นคำถามด้านท่องเที่ยวสีเขียวรวมถึงแนวทางการพัฒนา โดยคำถามการสัมภาษณ์ดัดแปลงมาจากงานวิจัยของ (Phromsap, 2017) ซึ่งลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้เข้ากับงานวิจัย

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยและคำถามในการสัมภาษณ์ที่มีความยืดหยุ่นและง่าย โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจำแนก วิเคราะห์ออกตามประเด็น พร้อมกับตรวจสอบซึ่งใช้ระยะเวลาการเก็บข้อมูลตั้งแต่ 1-25 เมษายน 2567โดยใช้เวลาสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวแต่ละคนไม่เกิน 5 นาทีโดยการสัมภาษณ์แบบเผชิญหน้า และประมวลผลความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้โดยการดูจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีการใดในการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การสรุปผลการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาการสังเคราะห์ข้อมูลโดยเรียงเรียง และนำเสนอแบบความเรียง โดยผู้ทำวิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลวิจัยดังนี้

1. **ข้อมูลปฐมภูมิ** เป็นการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยผู้ให้ข้อมูลจำนวน 15 คน จากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวตามความสะดวกโดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการบันทึกข้อมูลควบคู่กับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัย
2. **ข้อมูลทุติยภูมิ** เป็นการเก็บข้อมูลจากการค้นคว้า งานวิจัย บทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของเนื้อหาพร้อมทั้งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

3.1 สรุปผลการศึกษา

จากการดำเนินการวิจัย ตามระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 15 คน ตามวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 2 ข้อ จากแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติกรุงเทพมหานคร 5 แห่ง โดยสรุปได้ดังนี้

ภาพรวมมีการรณรงค์การท่องเที่ยวสีเขียวมากกว่าสมัยก่อน แต่ยังไม่ถึงกับมากเพียงพอจึงอยากให้ ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนักท่องเที่ยวต้องช่วยกันรณรงค์ท่องเที่ยวสีเขียว ไม่ว่าจะเป็นหัวใจสีเขียวการเดินทางสีเขียว แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ให้มีการรักษารธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความยั่งยืน อีกทั้ง มีการรณรงค์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวสีเขียว เช่น การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามสวนสาธารณะเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว การจัดการขยะ การเดินทางโดยใช้รถโดยสารสาธารณะ เพื่อลดมลพิษในอากาศ การรณรงค์ท่องเที่ยว สีเขียวยังไม่ทั่วถึงในหลาย ๆ สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพมหานคร และนักท่องเที่ยวบางคนยังเข้าใจว่าธรรมชาติมีน้อย อีกทั้งมีการรณรงค์ร่วมกับโครงการกรุงเทพฯ สีเขียว ซึ่งพื้นที่สีเขียวช่วยลดมลภาวะ และปรากฏการณ์เกาะความร้อน เช่น ลมตมลาภาวะทางอากาศ เนื่องจากต้นไม้ช่วยลดมลภาวะทางอากาศ และดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ และทำการประชาสัมพันธ์ท่องเที่ยวสีเขียวยังมีไม่มากพอคนรับรู้ว่า หัวใจสีเขียวคืออะไร/การเดินทางสีเขียวคืออะไร และนักท่องเที่ยวบางส่วนมีความคิดเห็นว่า วิกฤติการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศของโลก ที่รุนแรงขึ้นในทุกภูมิภาคของโลก กรุงเทพมหานครเป็นมหานครที่มีความคับคั่งของพลเมือง และปริมาณนักท่องเที่ยวหนาแน่นสูง ทั้งนี้เป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้ผลดีทางเศรษฐกิจ แต่ก้สร้างผลกระทบในทางลบให้กับสิ่งแวดล้อมจากการเดินทาง ขยะจากการบริโภค และปัญหาที่เกิดขึ้น ๆ อีกมากมาย อุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั่วโลก หันมาให้ความสนใจการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวมาใช้ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ก็มีนักท่องเที่ยวบางส่วนคิดว่า การรณรงค์ท่องเที่ยวสีเขียวยังไม่ต่อเนื่อง แต่ก็มีนักท่องเที่ยวบางคนคิดว่ามีการรณรงค์จริง และได้มีการสนับสนุนเดินทางโครงการอยู่เรื่อยๆ เช่น สวนจตุจักร ก็ยังมี การบำรุงรักษาอยู่เสมอ รวมถึงบางแหล่งท่องเที่ยวมีธงหัวใจสีเขียว เพราะเป็นความรักในเรื่องของสุขภาพใกล้ชิดกับธรรมชาติ รักษาธรรมชาติ ถ้าเราเริ่มมีจิตสำนึกในด้านจิตใจพฤติกรรมกระทำก็จะตามมาและนักท่องเที่ยวบางคนยังคิดว่า กรุงเทพมหานครยังไม่ใช้แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว เนื่องจากยานพาหนะขนส่ง ในกรุงเทพฯ ยังคงเป็นรถยนต์เชื้อเพลิง และมีรถยนต์ไฟฟ้าหรือรถยนต์ประหยัดพลังงานน้อยมาก ไอเสียรถยนต์ปล่อยก๊าซอันตรายออกมาจำนวนมากทุกวัน ซึ่งก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรง รวมถึงเรือสำราญและเรือข้ามฟากในแม่น้ำเจ้าพระยา ใช้พลังงานเชื้อเพลิงเช่นกัน และก๊าซไอเสียที่ปล่อยออกมาจากเชื้อเพลิง ก็จะทำให้เกิดมลภาวะร้ายแรงต่ออากาศด้วย ซึ่งส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกทมด้านมลพิษทางอากาศ เป็นต้น

ผลสรุปจากการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพมหานครให้เป็นพื้นที่สีเขียว

แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติควรทำให้แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทุกแห่งในกรุงเทพฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ร่มรื่นสะอาด และเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ที่มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นภาพลักษณ์ที่ดี จากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวที่มาจากหัวใจที่เป็นสีเขียว แต่ควรควรปรับปรุงในเรื่องของกิจกรรมต่าง ๆ ควรมีความหลากหลายเพื่อดึงดูดให้คนเข้ามาใช้บริการเพิ่มขึ้น เช่น การจัดนิทรรศการไฟในแต่ละช่วงเดือนเพื่อให้มีความแปลกใหม่ หรือการนำเอางานศิลปะเข้ามาผสมผสานกับธรรมชาติ หรือการทำกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพิ่ม เพื่อสอนคนรุ่นใหม่เด็กและเยาวชน ให้เห็นความสำคัญของธรรมชาติ อีกทั้งในเมืองหลวงมีค่าฝุ่นละอองเยอะมาก ถ้ามีการพัฒนาด้านธรรมชาติจะช่วยมลภาวะได้และควรมีการลดการใช้รถยนต์แล้วหันมาใช้บริการรถไฟฟ้ามากยิ่งขึ้น รวมถึงเพิ่มพื้นที่สีเขียวมากยิ่งขึ้นและลดการเผาขยะ ซึ่งปัจจุบันกรุงเทพฯ มีพื้นที่สีเขียว 6.99 ตารางเมตรต่อประชากร 1 คน ซึ่งตามเกณฑ์มาตรฐานองค์การอนามัยโลกนั้น กำหนดให้แต่ละเมืองควรมีพื้นที่สีเขียวในอัตรา 9 ตารางเมตรต่อคนแม้ว่ากรุงเทพฯ จะยังไม่ถึงเกณฑ์ แต่ก้มีการพัฒนาต่อเนื่อง พร้อมตั้งเป้าหมายว่าภายในปี 2573 กรุงเทพฯ จะเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้ได้ 10 ตารางเมตร อีกทั้งการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญเรื่องการเพิ่มจำนวนบุคลากรที่เหมาะสมกับพื้นที่ในส่วนของการรักษาความปลอดภัย การรักษาความสะอาด การปรับปรุงโครงสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เหมาะสม รวมทั้งการใช้ประโยชน์ของพื้นที่รองรับการเป็นพื้นที่สาธารณะ ที่สามารถทำกิจกรรมกลางแจ้งได้หลากหลายด้วย นักท่องเที่ยวบางคนคิดว่าการพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพฯ เพราะกรุงเทพฯ แทบจะมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติอยู่น้อยมาก เนื่องจากกรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางของผู้คนที่เดินทางมาทำงาน มาท่องเที่ยว ทำให้มีประชากรที่หนาแน่น แต่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวท่องเที่ยวธรรมชาติกลับมีอยู่น้อยนิด ทำให้สวนทางกับจำนวนผู้คนที่เดินทางเข้า ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ตอบสนองความต้องการและเพียงพอต่อกลุ่มนักท่องเที่ยวและควรทำควบคู่กับการรณรงค์และปลูกฝังมากกว่านี้ รวมถึงควรปลูกฝังด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเริ่มจากสวนสาธารณะแต่ละแห่งให้มีความสะอาดและทำให้มีสภาพแวดล้อมที่สะอาด มีต้นไม้เพื่อให้เกิดความร่มรื่น มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันได้ในครอบครัว รวมถึงการเดินทางที่สะดวกสบายจึงควรมีสถานที่ท่องเที่ยวแนวธรรมชาติไว้สำหรับการพักผ่อนหรือออกกำลังกาย รวมถึงต้องพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพมหานครอยู่เสมอ ไม่ควรละเลย เช่น ปรับปรุงการคมนาคมให้เดินทางไปสถานท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกมากขึ้น หรือมีการดูแลทางเดินของผู้พิการให้สามารถเดินทางปลอดภัยทั้งภายในและรอบ ๆ สถานที่ท่องเที่ยว อีกทั้งนักท่องเที่ยวบางคนเห็นว่าควรเพิ่มจุดท่องเที่ยวธรรมชาติ เพราะว่าแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพฯ มีน้อยเกินไป เช่น เพิ่มสวนสาธารณะรวมถึงจัดกิจกรรม

ในแห่งนั้น ๆ เช่น เทศกาลดนตรีจัดแสดงงานศิลปะ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและร่วมมือกับทางโซเซียลมีเดีย เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น อีกทั้งควรพัฒนาด้านเพิ่มความสมดุลของวัฏจักรน้ำ และเพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มความชุ่มชื้นในบรรยากาศ ดูดซับมลภาวะทางอากาศและฝุ่นละออง ซึ่งยังสามารถลดภาวะโลกร้อนเป็นการประหยัดพลังงาน และให้ร่มเงากับตัวอาคาร และควรมีการรณรงค์แนะนำรถยนต์ประหยัดพลังงานจำนวนมาก และสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนใช้รถยนต์ไฟฟ้า หรือรถยนต์ประหยัดพลังงาน และควรปลูกพืชสีเขียวจำนวนมากในกรุงเทพฯ เพื่อเพิ่มความครอบคลุมของพืชสีเขียวในเมือง ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้อากาศบริสุทธิ์ แต่ยังทำให้สภาพแวดล้อมสวยงามอีกด้วย

3.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการสรุปผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวชาวไทยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ยังมีการรณรงค์ส่งเสริมด้านท่องเที่ยวสีเขียวยังไม่มาก และยังไม่ทั่วถึงพอรวมถึงการประชาสัมพันธ์ ก็ยังไม่กว้างขวางรวมถึงยังมีนักท่องเที่ยวที่ไม่ทราบว่าแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพมหานครหลายแห่ง อีกทั้ง ยังมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากไม่รู้จักหัวใจสีเขียว การเดินทางสีเขียว แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว รวมถึงนักท่องเที่ยวบางคนยังคิดว่า กรุงเทพมหานครยังไม่ใช้แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวเนื่องจากยานพาหนะขนส่งในกรุงเทพฯ ยังคงเป็นรถยนต์เชื้อเพลิง และมีรถยนต์ไฟฟ้าหรือรถยนต์ประหยัดพลังงานน้อยมาก แต่ก็มีนักท่องเที่ยวอีกจำนวนหนึ่งทราบและรับรู้ถึงกิจกรรมรณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อม เช่น หัวใจสีเขียว เพราะเป็นความรักในเรื่องของสุขภาพ ใกล้ชิดกับธรรมชาติ รักธรรมชาติ ตามแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพมหานคร รวมถึงภาวะโลกร้อนขึ้นส่งผลต่อมลภาวะอากาศเป็นพิษ อีกทั้งประชากรในกรุงเทพมหานครมีจำนวนมาก ทำให้เกิดปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นซึ่งทำให้ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phunkasem (2013) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวชุมชนตามแนวความคิดการท่องเที่ยวสีเขียวของชุมชนบ้านบุไทร ตำบลไทยสามัคคี อำเภอน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การจัดการด้านท่องเที่ยวสีเขียว ในแต่ละด้านไม่ว่าจะเป็นด้านหัวใจสีเขียว ท่องเที่ยวสีเขียว การเดินทางสีเขียว ชุมชนสีเขียว และกิจกรรมสีเขียวในชุมชน ยังไม่ได้ปฏิบัติทุกนโยบายอย่างจริงจังในทุก ๆ ด้านรวมถึงไม่มีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์มากพอ รวมถึงไม่มีการรณรงค์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

จากการสรุปผลการศึกษาที่ได้จากการสัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวชาวไทยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพมหานครทุกแห่ง ควรพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวสะอาด ร่มรื่นรวมถึงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นภาพลักษณ์ที่ดีจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวที่มาจากหัวใจที่เป็นสีเขียว อีกทั้งควรปรับปรุงในเรื่องของกิจกรรมต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรมใหม่ ๆ ควรมีความหลากหลายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น รวมถึงรณรงค์การเดินทางสีเขียวได้แก่ ลดการใช้รถยนต์ อีกทั้งหันมาใช้รถไฟฟ้ามกยิ่งขึ้น หรือใช้รถยนต์ที่ประหยัดพลังงาน รวมถึงเพิ่มพื้นที่สีเขียวและลดการเผาขยะ เพื่อลดมลพิษทางอากาศรวมถึงการปรับปรุงให้มีสภาพแวดล้อมที่สะอาด มีต้นไม้เพื่อให้เกิดความร่มรื่น มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันได้ในครอบครัว รวมถึงการเดินทางที่สะดวกสบาย หรือมีการดูแลทางเดินของผู้พิการ ให้สามารถเดินทางปลอดภัยทั้งภายใน และรอบ ๆ สถานที่ท่องเที่ยว อีกทั้งควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อเพิ่มความสมดุลของวัฏจักรน้ำและเพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มความชุ่มชื้นในบรรยากาศ ดูดซับมลภาวะทางอากาศ และฝุ่นละออง ซึ่งยังสามารถลดภาวะโลกร้อนเป็นการประหยัดพลังงาน และให้ร่มเงากับตัวอาคาร และควรปลูกพืชสีเขียวจำนวนมากในกรุงเทพฯ เพื่อเพิ่มความครอบคลุมของพืชสีเขียวในเมือง ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้อากาศบริสุทธิ์ แต่ยังทำให้สภาพแวดล้อมสวยงามอีกด้วย ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มกิจกรรมใหม่ที่สร้างสรรค์ เพื่อสอดคล้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Imjaijit (2021) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ พื้นที่ป่าชายเลน ตำบลกาหลง อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นให้พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวป่าชายเลนให้มีลักษณะ ทางกายภาพ สะดุดตาสะดุดใจ รวมถึงพัฒนากิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนป่าชายเลนให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงพัฒนาการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารป่าชายเลน ให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น รวมถึงพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น

4. สรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวสีเขียว ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติกรุงเทพมหานคร และเสนอแนวทางการพัฒนาให้เป็นพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน โดยสรุปองค์ความรู้ได้ดังนี้

1. สถานการณ์ปัจจุบันการรับรู้ของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังมองว่า กรุงเทพมหานครไม่ใช่เมืองท่องเที่ยวสีเขียว เนื่องจากมีพื้นที่ธรรมชาติจำกัด และระบบขนส่งยังพึ่งพารถยนต์ที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นหลัก ส่งผลให้เกิดมลภาวะทางอากาศสูง

การรณรงค์รวมถึงแคมเปญส่งเสริมการท่องเที่ยวสีเขียว ยังไม่ครอบคลุมและไม่ต่อเนื่อง ทำให้นักท่องเที่ยวบางส่วนไม่เข้าใจแนวคิด "หัวใจสีเขียว" หรือ "การเดินทางสีเขียว"

2. ปัญหาที่พบระบบขนส่งไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม: การใช้รถยนต์ส่วนตัวยังคงเป็นปัญหาหลักขาดการส่งเสริมยานพาหนะไฟฟ้า หรือพลังงานสะอาด รวมถึงการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม: แหล่งท่องเที่ยวประสบปัญหาขยะ และมลพิษทางอากาศจากการเผาไหม้เชื้อเพลิง

งานวิจัยชิ้นนี้เน้นความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวสีเขียวในกรุงเทพมหานคร โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ปรับปรุงระบบขนส่ง และสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

4.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติแต่ละแห่งในกรุงเทพมหานคร ควรประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวสีเขียว ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติแต่ละแห่งตามช่องทางโซเชียลมีเดียทุกช่องทาง ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข่าวสารมากยิ่งขึ้น

2) หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมมือกันพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ในกรุงเทพมหานครทุกแห่ง ให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น เช่น พัฒนาให้แหล่งท่องเที่ยวสะอาดน่ามอง รวมถึงพัฒนาให้ตรงกับประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวสีเขียว หัวใจสีเขียว เมืองสีเขียว พลังงานสีเขียว เป็นต้น เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3) หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมมือกันจัดกิจกรรมรณรงค์ปลูกฝังการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เป็นวงกว้างมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ทุกคนมีจิตใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

4) การพัฒนาระบบขนส่งสีเขียวหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีรถโดยสารไฟฟ้า (EV Bus) เชื่อมต่อระหว่างสถานีรถไฟฟ้าและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติหลัก พัฒนาเส้นทางจักรยานที่ปลอดภัย และเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติจัดให้มีจุดจอดรถจักรยานสาธารณะที่เพียงพอ

5) มีมาตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครนักท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism Volunteer) ใช้ระบบคะแนน หรือสิทธิประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการขนส่งสาธารณะ หรือมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จัดกิจกรรม "วันปลอดรถยนต์" (Car Free Day) ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเดือนละ 1 ครั้ง

6) การจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม ติดตั้งถังขยะแยกประเภท พร้อมระบบติดตามปริมาณขยะแบบ Real-time พัฒนาแอปพลิเคชัน "Green Bangkok" เพื่อรายงานปัญหาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวจัดให้มีจุดเติมน้ำสาธารณะเพื่อลดขยะขวดพลาสติก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรนำวิจัยนี้ต่อยอดในการศึกษาวิจัย แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในทุกๆ แหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียว

2) การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในกรุงเทพมหานคร ในด้านอื่น ๆ เพื่อเป็นอีกแนวทางพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

3) ควรมีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ซึ่งทำการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณร่วมกัน โดยเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้มีความหลากหลายมากขึ้น ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวสีเขียว

4) ควรมีการศึกษางานวิจัยจากต่างประเทศ วิจัยเปรียบเทียบกับเมืองใหญ่อื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาท่องเที่ยวสีเขียว เช่น สิงคโปร์ หรือโคเปนเฮเกน ศึกษากรณีตัวอย่างการจัดการพื้นที่สีเขียวในเมืองที่มีความหนาแน่นสูง

5) มีการวิจัยประเมินผลกระทบวิจัยติดตามผลหลังการนำนโยบายท่องเที่ยวสีเขียวไปปฏิบัติประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานสีเขียวอีกทั้งศึกษาตัวชี้วัดความยั่งยืน (SDGs) ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสีเขียว

5. เอกสารอ้างอิง

- Charoenmahawit, B. (2023). Local wisdom and the management of natural resources and the environment. *Nisit Wang Journal*, 25(2), 54–63. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jonw/article/view/265019>
- Imjaijit, N. (2021). *Guidelines for developing natural tourist attractions in the mangrove forest area, Khlong Subdistrict, Mueang District, Samut Sakhon Province* [Master's independent study, Dhurakij Pundit University]. Faculty of Tourism and Hospitality Management, Dhurakij Pundit University.
- Ministry of Tourism and Sports. (2017). *Strategic plan for promoting green tourism, B.E. 2560–2564 (2017–2021)*. Strategy and Planning Division, Ministry of Tourism and Sports.
- Phitpan, P. (2020). *Management and implementation of green national park project on solid waste in Phu Ruea National Park, Loei Province* [Master's thesis, National Institute of Development Administration]. School of Environmental Development Administration, National Institute of Development Administration.
- Phromsap, A. (2017). *Green tourism management in Manang District, Satun Province* [Doctoral dissertation, Prince of Songkla University]. Doctoral Program in Environmental Management, Prince of Songkla University.
- Phunkasem, S. (2013). *Community-based tourism management under the concept of green tourism: A case study of Ban Bu Sai Community, Thaisamakkee Subdistrict, Wang Nam Khiao District, Nakhon Ratchasima Province* [Master's thesis, Sukhothai Thammathirat Open University]. Faculty of Agricultural Extension and Cooperative Sciences, Sukhothai Thammathirat Open University.
- Shamshad, N. (2016). *Lifestyle patterns, satisfaction, media exposure, and nature-based tourism behaviors of people in Bangkok Metropolitan Area* [Master's thesis, National Institute of Development Administration]. School of Communication Arts and Management Innovation, National Institute of Development Administration.
- Suthamchai, N. (2016). *Lifestyle patterns, satisfaction, media exposure, and nature-based tourism behaviors of people in Bangkok Metropolitan Area* [Master's thesis, National Institute of Development Administration]. School of Communication Arts and Management Innovation, National Institute of Development Administration.
- Yonlachayawong, P. (2022). Sustainable green tourism development guidelines for Nakhonchaiburin provinces. *Valaya Alongkorn Review*, 16(1), 100–116. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JournalGradVRU/article/view/242963>